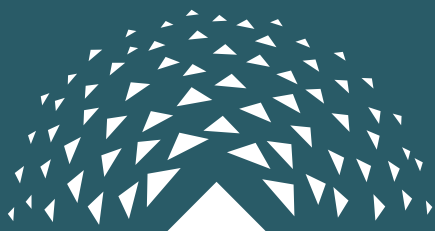

**Az új koronavírus nemzetközi hatásai –
esettanulmányok (2.)**

International Effects of the New Coronavirus –
Case Studies (2)

**BARANYI TAMÁS PÉTER, ILYASH GYÖRGY,
SZALAI MÁTÉ ÉS VARGA GERGELY**

KKI-elemzések

A Külügyi és Külgazdasági Intézet időszaki kiadványa

Kiadó:

Külügyi és Külgazdasági Intézet

Lektorálta:

Ugrósdy Márton

Szöveggondozás és tördelés:

Tevelyné Kulcsár Andrea

A kiadó elérhetősége:

H-1016 Budapest, Bérc utca 13-15.

Tel.: + 36 1 279-5700

E-mail: info@ifat.hu

<http://kki.hu>

Jelen elemzés és annak következtetései kizárólag a szerző magánvéleményét tükrözik, és nem tekinthetők a Külügyi és Külgazdasági Intézet, a Külgazdasági és Külügyminisztérium, illetve Magyarország Kormánya álláspontjának.

© Baranyi Tamás Péter, Ilyash György, Szalai Máté és Varga Gergely, 2020

© Külügyi és Külgazdasági Intézet, 2020

ISSN 2416-0148

Összefoglaló: Az új koronavírus-járvány nemcsak a komoly terhelés alá került egészségügyi ellátórendszereket és a társadalmi ellenálló képességet teszteli, hanem a gazdaság lelassulása és a politikai rendszerre nehezedő nyomás következtében világszerte többszörös dilemma elé állítja az államokat is. A kétrészes elemzés négy esettanulmányon keresztül vizsgálja a SARS-CoV-2 vírus elterjedésének hosszabb távú politikai és gazdasági hatásait illető általános tendenciákat. A kutatás legfontosabb eredményei szerint a válságkezelés hatékonyságát nem a politikai rendszer, hanem a világgazdaságba való integráció és a kormányzati cselekvés gyorsasága határozta meg; az új koronavírus nem önmagában, hanem más krónikus válságokkal együtt képes politikai destabilizációt okozni. Mindeközben pedig a nemzetközi politikában már elindult a helyezkedés: az országok igyekeznek jól pozícionálni magukat a válság utáni időszakra.

Kulcsszavak: új koronavírus, Olaszország, Amerikai Egyesült Államok

Abstract: *The new coronavirus pandemic does not only put serious pressure on health care systems and social resilience but, through an economic slowdown and political pressure, it poses a complex dilemma for states. The aim of our two-part analysis is to identify general tendencies regarding the long-term political and economic challenges arising from the spread of the SARS-CoV-2 virus through four case studies. According to the main findings of the research, the efficiency of crisis management has not been determined by the nature of political system but the level of integration into global economy and the quickness of governmental actions; the new coronavirus has disruptive effect on the political system only if it coincides with other severe crises; and the process of positioning for the post-crisis period has already begun in international politics.*

Keywords: *new coronavirus, Italy, the United States of America*

A JÁRVÁNY EURÓPAI EPICENTRUMA: OLASZORSZÁG

A JÁRVÁNY KEZELÉSE ÉS BELPOLITIKAI KONTEXTUSA

Az új koronavírus Olaszországban jelent meg először, és ma ott van a járvány európai epicentruma is. A [hivatalos adatok](#) szerint a megbetegedések száma március 17-én már 31 ezer, a halálozásoké pedig 2500 felett járt. Fontos azonban utalni arra, hogy az olasz az egyik legelöregedettebb társadalom a világon, és az áldozatok [átlagéletkora](#) 79,5 év. Mindez magyarázatot ad arra, hogy a fejlett [egészségügyi hálózattal](#) rendelkező Észak-Olaszországban miért okoz ilyen válsághelyzetet a járvány, amely elsősorban az idősebb populációra veszélyes. Azokat

a fertőzötteket, akik korábban kínaiakkal érintkeztek, január végén elkülönítették, ám az első [olyan betege](#)t, aki a már a helyi, olasz állampolgárok között terjedő fertőzést kapta meg, a gyanús panaszai ellenére napokig – február 16-tól 20-ig – nem tesztelték. Az olasz kormány [február 23-án rendelt el vesztegzárat](#) a járvány gócpontjának tartott tizenegy lombardiai településen. [Március 7-én](#) teljes Lombardiára és tizennégy másik tartományban is hasonló intézkedést vezettek be, március 9-én pedig bejelentették az egész országra kiterjedő [vesztegzárat](#). A kormányzat kezdeti intézkedéseit azonban [kritikák](#) is érték: sokan úgy vélték, azokat későn hozták meg, az elvégzett tesztek száma nem volt elengedő, így nem sikerült az összes fertőzöttet azonosítani és elkülöníteni, s azzal a gócpontok kialakulását és a járvány gyors földrajzi kiterjedését megakadályozni. Mindezt alátámasztani látszik, hogy a megbetegedések száma exponenciálisan növekedett a február közepét követő hetekben.

A Conte-kormánynak a járvánnyal kapcsolatos válságkezelését, különösen a kezdeti határozott fellépés hiányát és az intézkedéseket kísérő, nem egyértelmű kormányzati kommunikációt erőteljesen kritizálták. Az olasz állam működésében keletkezett zavarok az egészségügyi rendszer túlterheltsége mellett más területeken is megmutatkoztak, amint azt például a március 9–10-i [börtönlázadások](#) jelezték. Mindemellett a már március 9-e óta tartó országos zárlat alatt a közrend, az alapvető közszükségleti cikkek ellátása és a közüzemi szolgáltatások zavartalan működése biztosított. A rendkívüli állapot fennállásáig – többek között az azzal összefüggő, a politikai életet is korlátozó intézkedések miatt – a kormány a helyén marad, ám amint a járvány alábbhagy, a Conte-kormány jövője bizonytalanná válhat.

Az új koronavírus értelemszerűen minden más ügyet háttérbe szorított az olasz politikai napirenden, köztük azt is, amely az elmúlt években a politikai közbeszéd középpontjában állt: az illegális migrációt. A kibontakozó gazdasági válság természetesen jelentős hatással lesz az olasz kormány jövőjére is. A Giuseppe Conte vezette törékeny koalíciós kormány a rendkívüli intézkedésekre tekintettel egyelőre a helyén maradhat, ám amint a járvány csillapodni fog, és enyhíteni lehet a korlátozó intézkedéseken, kérdésessé válik, hogy meddig gyakorolhatja a hatalmat. Az 5 Csillag Mozgalom (M5S) és a baloldali Demokrata Párt (PD) koalíciója már a járvány kitörése előtt is [ingatag lábakon állt](#), elsősorban a két párt közötti viták és a Matteo Salvini vezette Liga változatlan népszerűsége miatt. [Salvini](#) már februárban, a vírus megjelenését követően erős kritikával illette a kormányt a [járvány nem megfelelőnek ítélt kezeléséért](#), összefüggésbe hozva azt az illegális migrációval kapcsolatos megengedő politikával. Később pedig annak a véleményének adott hangot, hogy a kormány egyszerűen nem nőtt fel a feladathoz.

Sajátos kontextust ad a járványnak Olaszország hagyományos észak–déli megosztottsága. Kivételes módon ezúttal a fejlettebb Észak-Olaszország az a térség, amelyet erőteljesebben sújt egy válság. A járvány kitörésekor az északi tartományokban bevezetett számos korlátozó intézkedés és az azok következtében Dél-Olaszország felé megindult emberáradat komoly feszültség forrásává vált. Több [déli tartomány](#) vezetője ugyanis arra kívánta ösztökélni a központi kormányt, hogy akadályozza meg a nagyszámú déli származású munkavállaló hazautazását

és ezzel a járvány elterjedését az ország legelmaradottabb tartományaiban. Az azóta bevezetett országos karantén háttérbe szorította az ezzel kapcsolatos vitát, ám a járvány alábbhagyásával előtérbe kerülhet a központi kormányzat és a tartományok hatáskörmegosztásának kérdése. Mindezt az elemzésünk szempontjából azért érdemes megjegyezni, mert azzal egy újabb olyan ügy kerül napirendre, amely elvonja Olaszország figyelmét a nemzetközi kihívásokról.

A belpolitikai kérdések – elsősorban a kibontakozó gazdasági válság kezelése és az egészségügyi rendszer problémái – azonban vélhetően a figyelem középpontjában lesznek az elkövetkező hónapokban, míg a külpolitikai témák akkor kapnak figyelmet, ha azok a gazdasági válságkezeléssel és a járvány leküzdésével összefüggésben állnak.

VÁRHATÓ GAZDASÁGI HATÁSOK

A gazdasági hatásokat, amelyek a válság elhúzódásának és kiterjedtségének függvényében komolyan változhatnak, egyelőre nehéz pontosan felmérni, ám az biztos, hogy drasztikus méretű visszaesésre kell számítani: egyes becslések szerint [akár 10–15 százalékkal](#) is csökkenhet az [olasz GDP](#). Olaszország számára külön kihívás, hogy a legfejlettebb és gazdaságilag legaktívabb régiókat – Lombardia, Piemont, Emilia-Romagna – sújtja a legerősebben a járvány. Ráadásul különösen erős csapás éri a [turizmust](#), amely európai összehasonlításban is kiemelkedő jelentőségű Olaszországban: a GDP 13 százaléka származik belőle.

Az új koronavírus hatásai mindemellett olyankor érték sokként az [olasz gazdaságot](#), amikor az ország a magas államadósság, a költségvetési deficit, az évtizede alacsony gazdasági növekedés, valamint a romló globális és európai gazdasági környezet következtében már egyébként is rendkívül sebezhető állapotban volt. Mivel a járvány más európai államoknál erőteljesebben sújthatja Olaszországot, a gazdasági visszaesése is nagyobb lehet, de az olasz kitettségű ellátási láncok is jobban megszenvedhetik a válságot.

Noha az olasz bankok jobb kondícióban vannak, mint a 2008–2011 közötti időszakban voltak, [szakértők](#) arra hívják fel a figyelmet, hogy továbbra is azok alkotják az európai bankrendszer egyik leggyengébb láncszemét. Ennek tükrében a válság elmélyülésével így is mentőővre szorulhatnak annak érdekében, hogy egy európai bankválságot meg lehessen akadályozni. Az olasz állam eladósodottsága magas, és a gazdaság szinte folyamatosan stagnált az előző gazdasági válság óta. A Giuseppe Conte vezette kormány már meghirdetett egy [25 milliárd eurós mentőcsomagot](#) a válság kezelésére, ám az vélhetően önmagában kevés lesz. Róma most egy új [európai hitelforrás](#) kialakítását javasolja, továbbá a költségvetési deficit és az államadósság jelentős emelkedése miatt várhatóan erőteljesen szorgalmazni fogja az euró-zóna monetáris szabályainak a lazítását. Így Olaszországban feszültséget keltett [Christian Lagarde](#), az Európai Központi Bank elnökének március 12-i nyilatkozata, amelyben az EKB helyett a kormányokra és azok fiskális politikájára hárította az eladósodott európai országok védelmének felelősségét. Az EKB segítségét

is magában foglaló, összehangolt európai beavatkozás Lagarde újabb, március 19-i [bejelentése](#) nyomán már biztosabbnak tűnik, ugyanakkor Róma számára korántsem lesz mindegy, hogy a pénzügyi mentőövet milyen feltételek mellett kapja.

KÜLPOLITIKAI ASPEKTUSOK

A járvány egyik közvetlen, nyilvánvaló hatása az olasz kormányzati intézmények – köztük a külügyminisztérium (és a diplomácia) – működésével kapcsolatos kihívások jelentkezése. Olaszország nemzetközi diplomáciai aktivitása a járvány előrehaladtával más országokénál is jelentősebben visszaesik, a külpolitikai-diplomáciai tevékenység túlnyomó része pedig a betegséggel és annak gazdasági következményeivel összefüggő, olasz szempontból prioritást élvező nemzetközi problémákra fog összpontosulni. Érdeemes említést tenni arról is, hogy az új koronavírus terjedése és annak kezelése rontja az Olaszországról mint fejlett és biztonságos, stabil országról kialakult képet – noha ezzel a kihívással más európai és Európán kívüli országok is szembesülni fognak.

Az európai segítséget és szolidaritást illető eddigi olasz tapasztalatok meglehetősen negatívak. Noha Róma már március elején indítványozta az EU polgári védelmi mechanizmusának az aktiválását, amelynek keretében segítséget – elsősorban orvosi eszközöket – kért az uniós tagállamoktól, de március közepéig semmilyen konkrét, gyakorlati támogatás nem érkezett. Németország 14-én jelentette be, hogy [163 millió euró](#) értékben egészségügyi eszközöket küld Olaszországnak. Fontos azonban kiemelni, hogy a segítségnyújtás elmaradásának oka az, hogy a kért orvosi eszközökből Európa-szerte hiány van, és a járvány terjedésével az európai államok a saját egészségügyi rendszerüket igyekeznek rohamtempóban felkészíteni a védekezésre. Teljesen másképp lépett fel viszont Kína, amely, úgy tűnik, március elejére túljutott a járvány csúcspontján, és aktivizálni tudta a diplomáciáját. Peking elsőként küldött orvosi eszközöket és szakértőket Olaszországba. A tettét kiemelten méltatta [Luigi Di Maio](#) olasz külügyminiszter, szembeállítva azt az európai szolidaritás elmaradásával. Mindez jelentőséget kaphat a jövőben az olasz–kínai gazdasági kapcsolatoknak a kínai vezetésű [Övezet és Út Kezdeményezésben](#) (BRI) való alakulásában, mivel várhatóan nagyobb nyitottságot eredményez Róma részéről a kétoldalú kapcsolatok további bővítése iránt.

Olaszországban a migrációval és a terrorizmussal kapcsolatos regionális kérdések – különösen Líbia stabilitása és a térségbeli olasz érdekérvényesítés – így háttérbe szorulhatnak. Észak-Afrika akkor kaphat kiemelt figyelmet, ha a járvány vagy más tényezők hatására drasztikusan mélyül a különösen Líbiában tapasztalható és huzamosabb ideje fennálló humanitárius válság, ami közvetlen befolyásolhatja az olaszok biztonságát. Az ország nemzetközi kapcsolataiban jelentős átrendeződés nem várható, tehát az alapvető nemzetközi együttműködési keretet értelemszerűen az Európai Unió fogja biztosítani Róma számára. Ugyanakkor az európai szolidaritás megkérdése egy olyan tapasztalatot jelent, amely politikai és gazdasági értelemben is a külkapcsolatok diverzifikálása, s nem feltétlenül az európai integráció erősítése felé fogja hajtani az olasz vezetést.

AZ ÚJ KORONAVÍRUS TERJEDÉSÉNEK VÁRTHATÓ HATÁSA AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK POLITIKÁJÁRA

KORMÁNYZATI LÉPÉSEK

A SARS-CoV-2 először január 21-én jelent meg az Amerikai Egyesült Államok területén, először Washington államban, majd az illinoisi Chicagóban és Kaliforniában. Az új koronavírus később a legtöbb amerikai államban, március 1-jére pedig New Yorkban is felbukkant. Március 15-én már közel 3000 igazolt koronavírus-fertőzöttet tartottak számon az országban. Bár Donald Trump elnök a [Twitteren](#) sokáig kisebbíteni igyekezett a vírus jelentőségét, később az elnöki kommunikáció már inkább a közegészségügyi válaszadás sikerességét hangsúlyozta. Az Egyesült Államokban, akárcsak másutt, a járvány elleni védekezés nemcsak epidemiológiai, de politikai kérdés is – mind az egyes kormányok, mind az országon belüli politikai erők számára.

Az új koronavírus terjedésére adott első amerikai válaszlépések közel sem tűntek pánikszervezőnek. Ez részben annak volt köszönhető, hogy az USA viszonylag későn lett érintett a járványban, és a politikai vezetés sokáig nem tulajdonított nagy jelentőséget neki. Ráadásul viszonylag korán meg tudták kezdeni az állampolgárok potenciálisan érintett körében a tesztelést, ami kezdetben megnyugtató eredményt is hozott. Ám hamarosan kiderült, hogy ezek az amerikai fejlesztésű – és nem az Egészségügyi Világszervezet által javasolt – tesztek nem voltak teljesen megbízhatóak, és sokszor téves eredményt hoztak. Egyesek az amerikai járvány kitörését éppen e tesztek [elégtelenségével magyarázzák](#). A hiba azonosítása után az újabb teszteket viszonylag rövid időn belül legyártották és forgalomba hozták, de a vírus terjedését ez már nem gátolta meg. A Trump-kormányzat március 13-án vészhelyzetnek minősítette a járványt, és még aznap életbe léptette az egész schengeni övezetre vonatkozóan a beutazási tilalmat, amelyet nem sokkal később kiterjesztett az Egyesült Királyságra és Írországra is.

A politikai és gazdasági hatások felméréséhez speciális szempontot jelent az USA szövetségi struktúrája, a közegészségügy állapota, bizonyos értelemben a világ többi közegészségügyi rendszerétől való elkülönülése. Emellett különösen fontos lehet, hogy 2020 választási év az Egyesült Államokban, ami részben fokozza a járvány politikai jelentőségét. Bár az országban rendelkezésre áll a legfejlettebb technológia és ott vannak a legfelkészültebb kórházak is, az általános közegészségügy sokkal alacsonyabb szintű, mint Európában, és a társadalmi érzékenység is eltér az ittenitől. Ezért elképzelhető, hogy egy amerikai kevésbé részesül ellátásban, mint egy európai, illetve kevésbé szívesen marad távol a munkától. Az USA inkább a saját eljárásait és [sztenderdjeit követi, mint a WHO-ét](#), ami [szintén megkülönbözteti](#) az ottani eseteket más országokétól.

Egy nem titkosított, de nem is publikusnak szánt kormányzati terv [akár 18 hónapig is elhúzódó járvánnyal számol](#), amely több hullámban zajlik majd le, és súlyosan károsítani fogja az amerikai gazdaságot.

GAZDASÁGI HATÁSOK

A gazdasági hatások minden bizonnyal jelentősek lesznek az Egyesült Államokban is, akárcsak globálisan. Február 27. és március 16. között a Dow Jones négyszer döntött negatív rekordot – bár egyszer, [március 13-án pozitívat is](#), miután a Trump-kormányzat bejelentette a válságkezelő intézkedéseit. A várt recesszió nem elsősorban a vírus terjedésének, hanem az abból következő „leállásnak” tudható be, vagyis a termelés visszafogásának, a lakossági érintkezések korlátozásának, a globális ellátási láncok átalakulásának. Ez utóbbi kérdése már hetek óta foglalkoztatja a világ közvéleményét, hiszen többen rámutattak arra, hogy a globális gazdaság már most megérzi, hogy Kínában [az év első hónapjaiban leállt a termelés](#). Az ellátási láncok részleges lebénulása, potenciális átalakulása egy egészen új [közgazdasági vitát eredményezett](#). Mások azonban arra mutatnak rá, hogy nemcsak „ellátási sokkot” (*supply shock*) okoz a járvány, [hanem „keresleti sokkot” \(*demand shock*\) is](#), amely még jobban sújthatja az USA gazdaságát.

Ahogy maga a vírus is veszélyesebb az idős szervezetre, úgy a gazdasági hatásai is potenciálisan károsabbak a fejlettebb gazdaságokra, ahol nagyobb a szerepük a szolgáltatásoknak, az emberek közötti kontaktusnak, a fogyasztásnak. A válságtól valószínűleg legkevésbé érintett ágazat például tízszer akkora részet teszi ki a kínai GDP-nek, mint az amerikaiak, miközben a turizmus, vendéglátás és szolgáltatások terén az USA gazdasága sokkal fejlettebb.

Mindemellett az Egyesült Államok néhány vezető technológiai terméke is áldozatul eshet a kínai termelési kiesésnek, így az Apple és a Tesla is. A globális hatások értékelésére ehelyütt nincs mód, de leszögezhető, hogy még csupán néhány hetes leállással és viszonylag korlátozott fertőzöttséggel számolva is jelentős visszaesést szenvedhet el az amerikai gazdaság. A járvány időbeli elnyúlásával pedig [a gazdasági hatások még erősebbekké válnak](#). További sérülékenységet jelent, hogy az amerikai háztartások történelmileg [rekordméretű adósságon ülnek](#). A monetáris és fiskális eszközök, amelyekkel tompítani lehet a visszaesés mértékét, a politikai közbeszéd előterébe kerültek. Március 15-én a [FED nullára csökkentette az irányadó kamatot](#), a szenátus pedig jelenleg is egy [precedens nélküli gazdasági ösztönzőcsomagról tárgyal](#). A járványra adott válasz hosszú távon is átalakíthatja az amerikai költségvetési prioritásokat, hiszen már most többen felvetették [a túlzó védelmi költségvetést](#), amely kiáltó ellentétben áll a szerényebb közegészségügyi kiadásokkal.

POLITIKAI KONTEXTUS

A lakosság eközben nem feltétlenül [elégedett az új koronavírusra adott kormányzati válaszokkal](#): egyes felmérések szerint Trump elnök válságkezelésével február elején a megkérdezettek 34 százaléka értett kifejezetten egyet, míg 14 százaléka utasította el határozottan; március elejére azonban a kimondottan támogatói kör 27 százalékosra zsugorodott, a leginkább ellenzőké azonban 25 százalékosra bővült. Más felmérések tanúsága szerint az elnök általános népszerűsége stagnál, és [a republikánus szavazók körében](#) 80 százalék feletti. Ez arra utal, hogy a fellépés megítélése még korántsem végleges, a pártok szerinti megoszlása azonban a politikai élet polarizációját jelzi. A meghozott rendelkezéseket – így a beutazási tilalmat is – sokan bírálják amiatt, hogy azok ilyen későn már [nem hozhatnak jó eredményt](#). Ez azonban szintén a polarizáltságra példa, semmint az intézkedések tényleges hatásfokára. Mindez azt vetíti előre, hogy komoly politikai versengés fog megindulni a vírussal kapcsolatos kommunikációs győzelemért, amely döntő lehet majd a 2020-as választások alkalmával. Mike Pence alelnök, az új koronavírus elleni fellépés személyi felelőse kétségkívül meghatározó szerepet játszik majd e kommunikációs küzdelemben.

Egyértelműnek látszik tehát, hogy az idei választási kampányban kiemelt szerephez fog jutni a járvány elleni védekezés hatékonysága, Trump elnök intézkedéssorozata és kommunikációja, valamint a közegészségügy általános helyzete. Azonban ahogy a vírus terjedése lassul, egyre inkább átveszi majd a kommunikációban a központi szerepet a gazdaság helyzete. Ez azért is nagyon kényes kérdés a jelenlegi adminisztráció számára, mert 2016 óta a gazdasági ügyek azok, amelyek terén a legmagasabb fokú közbizalmat élvezi. A Dow Jones zuhanását egyes szakértők úgy is értelmezik, hogy az lényegében [lenullázta a Trump-kormányzat által elért gazdasági sikereket](#).

Úgy tűnik, a republikánusok lassan elmozdulnak a hagyományos egészségügyi megközelítésüktől; erről tanúskodik, hogy közülük is csak negyvenen szavaztak nemmel a szenátusban arra a javaslatra, hogy az új koronavírusra való [tesztelés legyen ingyenes minden amerikai számára](#), illetve biztosítsák, hogy az érintett ágazatokban a munkavállalók könnyebben el tudjanak menni betegszabadságra. Ez arra enged következtetni, hogy a választási kampányban is engedni fognak az egészségügyet illető régi szólamokból. Még jelentősebb változásnak tűnik, hogy a jelenleg a tárgyalási szakaszban lévő, nagyszabású gazdaságösztönző csomag tervezetét a szenátusban a republikánusok nemhogy egyöntetűen támogatják, de még [több pénzt is allokálnának hozzá, mint a demokraták](#). Kijelentették, hogy azért van erre szükség, mert most – a 2009-es gazdaságélénkítő csomaggal ellentétben, amikor a válságért felelős bankokat kellett „megbüntetni” – nincsenek felelősök, csak áldozatok. Ez már azt is jelezheti, hogy a fiskális konzervativizmus további teret veszít a Republikánus Párton belül. A járvány miatt megváltozhatnak a külpolitikai prioritások is – főleg annak tükrében, [hogy sokan túlzónak találják a védelmi költségvetést](#), különösen az egészségüggyel való összehasonlításban. Ez kihívás

elé állíthatja a republikánusokat, hiszen annak koncepciónak, amely a magas védelmi kiadások mellett kevesebb külföldi elköteleződést támogatja, az egyik feltétele most középtávon megínoghat.

KÜLPOLITIKAI HATÁSOK

Fontos kérdéssé válhat, hogy mennyire lesz hatékony Trump elnöknek az európai beutazási tilalommal kapcsolatos rendelete, mivel az egyrészt [hatalmas kiesést jelent a gazdaságnak és a légi közlekedésnek](#), ugyanakkor jelentősen elnyújthatja a járvány további terjedését. Az intézkedés sikere és kommunikációja döntő lehet akár a 2020-as választások kimenetelére nézve is. Az USA és más amerikai államok között nem alakult ki olyan konfliktus, mint például az európai országok között, ami egyrészt annak köszönhető, hogy Kanadában kevés a megbetegedés, és jelenleg a SARS-CoV-2 [Latin-Amerikában is kevésbé terjed](#), továbbá a kapacitásai egyelőre elegendőek a saját járványvédelmi intézkedéseik végrehajtásához.

Kétségtelen, hogy Trump elnök malmára hajthatja a vizet az idei választáson, hogy a [vírusfertőzés bevándorlásellenes hangulatot](#) gerjeszthet, de ez a diskurzus államközi szinten egyelőre nem ért el jelentős hatást. Az egyetlen komolyabb pengéváltás ezzel kapcsolatban az amerikai–német viszonylatban történt. Sajtóhírek szerint az amerikai elnök [egymilliárd dollárt adott volna a németországi CureVac gyógyszeripari cégnek](#), amennyiben az az USA számára kifejleszti a vakcinát. Ettől a német vállalat és a német politika is teljesen elzárkózott. Ahogy Peter Altmaier gazdasági miniszter fogalmazott: „Németország nem eladó”.

A nemzetközi politikai szinten az Egyesült Államok számára több szempontból is próbatétel lehet az új koronavírus további terjedése. Egyrészt megmutathatja az „Amerika az első” (*America First*) megközelítés korlátait, hiszen a WHO által küldött tesztek használatával a kezdeti bizonytalanság valószínűleg nem alakult volna ki, és kiderült, hogy az USA viszonylagos elszigetelődése nem nyújt fedezéket a globális biztonsági kockázatok elől, inkább csak csökkenti a nemzetközi együttműködés pozitív hatásait. Az USA és az EU hozzáállása miatt jelenleg sokak számára Kína a vírus elleni [nemzetközi összefogás bajnoka](#). Valószínűbb azonban, hogy egyfajta kínai–amerikai kommunikációs versengés fog kialakulni azzal kapcsolatban, hogy melyikük kezelte jobban a járvány kitörését. A vírus elterjesztéséért mindkét fél a másikat okolta: egyes amerikai körök a vírus kínai eredetére utaltak, a kínai külügyminisztérium szóvivője szerint pedig a Kínába látogató amerikai katonák lehetnek a [felelősök a vírus vuhani megjelenéséért](#).

Nagyon sok függ tehát attól, hogy a vírus mennyire terjed szét az Egyesült Államokban, de a mai állás szerint Kína jobb helyzetben van a kommunikációs győzelem szempontjából. Annak elérése, valamint a várható gazdasági károk enyhítése kihat a kínai–amerikai viszonyra és a kereskedelmi háborúra is. Attól függően, hogy miként kívánják kezelni a gazdasági visszaesést, akár közeledés is elképzelhető a két fél között. Ugyanakkor újra világossá vált, hogy az USA – és a világ gazdaság – mennyire függ a kínai termeléstől.

KONKLÚZIÓ

A vizsgált esetekből nehéz lenne általános érvényű következtetéseket megfogalmazni, ám több tanulságot is levonhatunk a válságkezelés hatékonyságának, kontextusának és következményeinek az összehasonlításából.

Egyrészt a legfontosabb magyarázó változókat figyelembe véve kijelenthető, hogy a járvánnyal kapcsolatos intézkedések eredményességét az új koronavírus megjelenésének időpontja és az intézkedések gyorsasága határozta meg. Ebből a szempontból hátrányt szenvedtek a világgazdaságba mélyebben és szervezettebben integrált államok, amelyeknek kevesebb idejük volt a felkészülésre, valamint azok az országok – Kína és Olaszország –, ahol elsőként terjedt el a vírus. A politikai rendszer jellege hatott ugyan a válságkezelés módjára és eredményességére, de elsősorban nem a közbeszédben leginkább megjelenő demokratikus–autoriter különbözőség miatt, hanem a politikai és az egészségügyi rendszerek speciális jellegzetességei okán.

Másrészt a politikai rendszer stabilitására mindenhol nagy hatással van a járvány hatósági kezelése, ám ez hatványozottan igaz az olyan országokban, ahol a rendszer korábban is legitimációs kihívásokkal nézett szembe, vagy nyilvánvalóan megkésve és rosszul kezdték el felvenni a küzdelmet a fertőzéssel. Erre a legjobb példa Irán, ahol a rezsim zárkózottsága miatt és a vallási eredetű állami legitimáció fenntartása érdekében nem mertek hozzányúlni a síita szent helyek látogatási hagyományaihoz, ezért komoly bizalmi válság alakult ki az új koronavírus kapcsán. Ezzel szemben Szaúd-Arábiában a *haddzs* elhalasztásán gondolkodnak, és már február végén megtiltották a tengeren túli zarándokok érkezését és a Kába megérintését.

Harmadrészt, a válság nemzetközi szinten egyszerre ösztönözheti a konfrontációt és a kooperációt. Mivel a kormányok figyelmét elsősorban a belpolitikai és a gazdasági helyzet kötötte le, még egyik sem fogalmazott meg stratégiai választ a krízisre vonatkozóan, a viselkedésükben ezért mindkét elem megjelenik (lásd a kínai vagy az amerikai reakciókat). Ugyanakkor már látható az a tendencia, hogy a nagyhatalmak igyekezni fognak a helyzet adta politikai lehetőségek kiaknázására, e versenyben pedig előnyt élveznek a járványon hamarabb „túlesett” államok, így elsősorban Kína. Mindemelllett megerősödni látszik az a tétel, miszerint a nemzetközi együttműködés jó példái mellett válsághelyzetben alapvetően a nemzetállamok jelentik a legfontosabb intézkedési kereteket, továbbá egyre inkább általánosnak nevezhető az egyes kormányok közötti bizalmatlanság – mindezek pedig hosszabb távon tovább erősíthetik a nemzetközi rendszer töredezettségét.